

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 11Co/55/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2117201300
Dátum vydania rozhodnutia: 21. 05. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Fedor Benka
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2019:2117201300.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Fedora Benku a sudkýň JUDr. Silvie Hýbelovej a Mgr. Kataríny Arnouldovej v spore žalobkyne: A. O., nar. XX.X.XXXX, bytom R. XX, Q., zastúpená advokátom: Mgr. Martin Černák, Zochova 5, Bratislava, proti žalovanej: Fakultná nemocnica Trnava, so sídlom A. Žarnova 11, Trnava, IČO: 00 610 381, zastúpená splnomocnencom: Prosman a Pavlovič advokátska kancelária, s.r.o., so sídlom Hlavná 31, Trnava, IČO: 36 865 281, za účasti intervenienta na strane žalovanej: KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s., Vienna Insurance Group, so sídlom Štefanovičova 4, Bratislava, IČO: 00 585 441, zastúpený advokátom: JUDr. Baltazár Mucska, so sídlom Vajnorská 55, Bratislava, o náhradu nemajetkovej ujmy, o odvolaní žalovanej a intervenienta proti rozsudku Okresného súdu Trnava zo dňa 28. novembra 2018, č.k. 27C/13/2017-157, takto

rozhodol:

I. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti, ako aj v závislom výroku o nároku na náhradu trov konania **p o t v r d z u j e**.

II. Žalobkyňa má voči žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

odôvodnenie:

1. Rozsudkom napadnutým odvolaním súd prvej inštancie konanie v časti istiny 30.000 eur zastavil (výrok I.), žalovanej uložil zaplatiť žalobkyni sumu 5.000 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku (výrok II.) a vo zvyšku žalobu zamietol (výrok III.). O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol tak, že žalobkyni priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok IV.).

2. Svoje rozhodnutie súd právne odôvodnil použitím ust. § 145 ods. 1 a § 146 ods. 1 CSP, § 4 ods. 3 zákona č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti a službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti, čl. 19 ods. 2 Ústavy SR, § 11, § 13 ods. 1, 2 a 3, § 420 ods. 2 a § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ako aj § 5 ods. 1 a § 6 zákona č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní obetí poškodených násilnými trestnými činmi, keď vzhľadom na čiastočné späťvzatie žaloby v časti istiny 30.000 eur súd so súhlasom žalovanej a intervenienta konanie zastavil, pričom predmetom konania zostal uplatnený nárok na zaplatenie nemajetkovej ujmy vo výške 30.000 eur. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalovaná dodržaním štandardných postupov, t.j. najmä správnym vyhodnotením laboratórnych výsledkov a objektívneho stavu pacienta a následným včasným nasadením antibiotík na liečbu zápalu na hornej končatine a pľúcach mohla odvrátiť úmrtie pacienta, resp. zvýšiť jeho šance na prežitie. Keďže tak neurobila a následne došlo k úmrtiu manžela žalobkyne, svojou nečinnosťou bolo nezvratným zásahom porušené právo žalobkyne na rodinný život. Čo sa týka výšky náhrady nemajetkovej ujmy, žalobkyňa sa domáhala zaplatenia sumy 30.000 eur. Občiansky zákonník maximálnu ani minimálnu výšku zadosťučinenia neupravuje, upravené je iba to, že zadosťučinenie musí byť primerané závažnostiam ujmy a okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu došlo. Zmyslom zadosťučinenia nie je byť zábezpekou, zdrojom obživy

ani náhrady príjmu, v danom prípade invalidného dôchodku manžela žalobkyne (pričom žalobkyňa v súčasnosti poberá vdovský dôchodok), logicky nemôže viesť k neprimeranému obohateniu. V prípade smrti žiadne zadostučinenie vrátane finančného nemôže skutočne vzniknúť ujmu, akou je smrť, nahradiť, zmyslom právnej úpravy je túto len zmierniť. Žiadna peňažná čiastka teda ani „nízka“ ani „vysoká“ nemôže byť dostačujúcim ekvivalentným prostriedkom ochrany osobnosti v takomto prípade. K okolnostiam, za akých došlo k úmrtiu manžela, sa súd vyjadril vyššie, pričom dospel k záveru, že k úmrtiu došlo v dôsledku nedbanlivostného konania zamestnancov žalovanej. K otázke závažnosti vzniknutej nemajetkovej ujmy súd uvádza, že je nepochybné, že v danom prípade došlo k nenávratnej deštrukcii možnosti rozvoja medziľudských väzieb medzi žalobkyňou a jej manželom a tým k intenzívnemu zásahu do osobnostných práv žalobkyne, práva na jej súkromie a rodinný život. Iba morálne zadostučinenie vo forme ospravedlnenia nemôže odčiniť dopad protiprávneho konania žalovanej. Trauma žalobkyne vyplývajúca zo straty manžela, s ktorým prežila viac ako 38 rokov je neodstrániteľná, preto je namieste priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Žalobkyňa vzniknutú nemajetkovú ujmu skutkovo zdôvodnila len cestou svojho právneho zástupcu, ktorý vo svojich podaniach uviedol, že žila s manželom dlhé roky v harmonickom a usporiadanom manželstve založenom na silných citových a sociálnych väzbách a vo fungujúcej rodine. Manžel významnou mierou prispieval na chod domácnosti vrátane finančného príspevku vo forme invalidného dôchodku, o ktorý smrťou manžela prišla. Smrť manžela natrvalo rozhodujúcim spôsobom pretrhla rodinné a citové väzby medzi manželmi, s jeho smrťou sa vyrovnáva len veľmi ťažko. Rodinný život žalobkyne a jej detí prestal na dlhú dobu fungovať. Spoločne trávili svoj voľný čas, mali spoločné záľuby. Po smrti manžela žalobkyňa stratila možnosť viesť plnohodnotný súkromný život. Medzi manželmi existovali silné sociálne, morálne, citové putá, vytvorené v rámci ich rodinného života. Vzhľadom na vyššie uvedené, súd dospel k záveru, že primeranou náhradou nemajetkovej ujmy žalobkyne je 5.000 eur z dôvodu, že v konaní netvrdila a ani nepreukázala žiadne osobitné okolnosti, ktoré by odôvodňovali priznanie vyššej nemajetkovej ujmy, pričom dôkazné bremeno tvrdenia skutkových okolností a ich preukázanie zaťažovalo žalobkyňu, najmä za stavu, že od počiatku žalovaná a intervenient namietali nedostatočne preukázanú citovú väzbu medzi žalobkyňou a jej nebohým manželom, intenzitu vzťahu, ktorý bol pretrhnutý a tiež neprimeranú výšku požadovanej nemajetkovej ujmy. V prípade, ak si žalobkyňa uplatňuje nemajetkovú ujmu 30.000 eur, síce výška priznanej náhrady závisí od úvahy súdu, avšak nepostačujú na rozhodnutie súdu všeobecné tvrdenie žalobkyne, je jej povinnosťou skutkovými okolnosťami preukázať dôvodnosť výšky uplatneného nároku. Navyše súd pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy musel prihliadnúť i na skutočnosti vyplývajúce z predloženej správy, a to že sa manžel žalobkyne od 8/2008 liečil opakovane na psychiatrii s diagnózami manickej epizódy organického pôvodu, akútnej polymorfnej psychotickej poruchy, depresívny syndróm. Do nemocnice bol aj naposledy prijatý z dôvodu dlhodobej pasivity, pričom sama žalobkyňa v nemocnici pri prijatí uviedla, že bol neusmerniteľný, manipuloval s liekmi, ktoré mu podávala. Na invalidnom dôchodku bol od roku 2010. Z uvedeného je zrejmé, že manžel žalobkyne vzhľadom na svoj zdravotný stav a závažnosť ochorení, na ktoré sa dlhodobo liečil, nemohol byť oporou žalobkyne tak, ako sama všeobecne uvádza. Pre úplnosť súd v súvislosti s posúdením primeranosti uplatnenej výšky nemajetkovej ujmy poukazuje na právnu úpravu v štátoch Európskej únie. Z hľadiska historického nám najpodobnejšia právna úprava v Rakúsku /obdobne aj v Nemecku/ vyvodila nároky pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy zo všeobecných ustanovení o zodpovednosti za škodu, pričom výška konkrétneho nároku je predmetom dokazovania. Tento systém platil aj v Maďarsku do roku 2013. Najvyššie odškodné bolo v Rakúsku priznané na základe rozsudku OGH z 30.10.2003, sp. zn. 2Ob 186/03, kedy išlo o nárok pozostalého manžela, ktorý pri dopravnej nehode stratil manželku a 3 maloleté deti. Nehodu zavinil vodič nákladného motorového vozidla, ktorý išiel v protismere (úmyselný trestný čin). OGH priznal manželovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 65.000 eur titulom jeho ťažkej a trvalej psychickej traumy. Románsky model práva (Belgicko, Francúzsko) je upravený s paušálnymi sumami, v prípade Belgickej právnej úpravy je to v prípade rodiča žijúceho v spoločnej domácnosti s usmrteným dieťaťom vo výške 7.500 eur, rodiča žijúci mimo spoločnej domácnosti 3.750 eur. Na zdôraznenie primeranosti žalobkyne priznanej sumy odškodnenia, súd poukazuje na právnu úpravu odškodňovania obetí poškodených násilnými trestnými činmi obsiahnutú v zákone č. 215/2006 Z.z., ktorá je stanovená ako 50 násobok minimálnej mzdy. V roku 2014 výška minimálnej mzdy činila 352 eur, t.j. maximálna výška odškodnenia pre obeť násilného trestného činu činila sumu 17.600 eur. Aj z týchto dôvodov súd považuje priznanú sumu za primeranú. O trovách konania súd rozhodol v zmysle ustanovenia § 255 ods. 1 v spojení s § 256 ods. 1 a § 257 CSP. Žalobkyňa bola v konaní úspešná, nakoľko mala úspech čo do základu uplatneného nároku a súčasne výška plnenia vyplývajúca z tohto jej procesného úspechu, závisela výučne od úvahy súdu, ktorú nemohla nijako predvídať. Na základe vlastného rozhodnutia bez uvedenia dôvodu, vzala žalobu čiastočne späť vo výške 30.000 eur a teda zavinila zastavenie konania

v tejto časti. Súd považuje za dôvod hodný osobitného zreteľa, skutočnosť, že žalobkyňa bola čo do základu nároku úspešná a výška náhrady nemajetkovej ujmy závisela výlučne od úvahy súdu, preto aj v prípade, ak by žalobkyňa žalobu nevzala čiastočne späť a zotrvala by na pôvodne žalovanej sume, nebola by pomerne neúspešná, preto súd žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. Súd zároveň poukazuje na § 10 ods. 8 zákona č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ktorý v danom prípade určuje výšku tarifnej odmeny. O výške náhrady trov konania rozhodne súd po právoplatnosti rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

3. Proti vyhovujúcej časti rozsudku súdu prvej inštancie a v závislom výroku o nároku na náhradu trov konania podala v zákonnej lehote žalovaná, ktorá navrhla rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých častiach zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, alternatívne rozsudok v napadnutých častiach zmeniť tak, že žaloba bude zamietnutá v celom rozsahu a žalovanej bude priznaná náhrada trov konania v rozsahu 100%. Odvolanie odôvodnila tým, že súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a napadnuté rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Mala za to, že súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, nakoľko z vykonaného dokazovania nevyplýva príčinná súvislosť medzi tvrdeným protiprávnym konaním žalovanej a zásahom objektívne spôsobilým vyvolať nemajetkovú ujmu. Úrad síce vo svojom oznámení vyslovil záver, že v dohliadanom období bola nebohému poskytnutá zdravotná starostlivosť non lege artis, avšak z jeho obsahu v žiadnom ohľade nevyplýva príčinná súvislosť medzi protiprávnym konaním žalovanej (podľa úradu toto spočívalo v nesprávnom zhodnotení závažnosti povrchovej flebitídy po intravenózne kanyle a nezahájení antibiotickej liečby a úprave hladiny glykémie) a úmrtím manžela žalobkyne. Žalovaná v konaní opakovane rozporovala závery predloženého znaleckého posudku, ktoré sú zmätočné, nejednoznačné a predovšetkým nereflektujú na úplnú zdravotnú dokumentáciu, resp. zdravotný stav manžela žalobkyne. K posúdeniu príčiny úmrtia manžela žalobkyne s ohľadom na jeho dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav a viaceré ochorenia bolo nevyhnutné, aby znalec preskúmal aj ostatné zdravotné záznamy a posúdil tak vplyv predchorobia manžela žalobkyne (pred jeho hospitalizáciou u žalovanej) na jeho úmrtie. Napriek tomu, že žalovaná a aj intervenient v konaní uvedené namietali, žalobkyňa v konaní nenavrholo vykonať doplnenie znaleckého posudku, či výsluch znalca. Z dokladov predložených samotnou žalobkyňou vyplýva, že jej manžel bol už v minulosti pri liečbe ostatných ochorení neusmerniteľný a manipuloval s liekmi. Najzásadnejší rozpor, ktorý znalecký posudok obsahuje, spočíva v odpovedi znalca na otázku, či by došlo k úmrtiu manžela žalobkyne aj v prípade, ak by žalovaná postupovala pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti správne, resp. či sa dalo úmrtiu manžela žalobkyne predísť poskytnutím správnej zdravotnej starostlivosti zo strany poskytovateľa. Znalec na takto formulovanú otázku odpovedal „áno“, čo je možné pri zložení tejto otázky vykladať dvojako. Znalec na jednej strane síce tvrdí, že úmrtiu pacienta sa nedalo zabrániť ani správnym poskytnutím zdravotnej starostlivosti a k jeho úmrtiu by teda došlo, ale zároveň tvrdí, že tomuto úmrtiu sa správnym poskytnutím zdravotnej starostlivosti zabrániť dalo. Súd nie je osobou odborne spôsobilou na zodpovedanie tejto otázky, keďže ani tak úrad a ani znalecký posudok nedal na túto otázku jednoznačnú odpoveď, súd túto činnosť za znalca nemôže suplovať. Znalecký posudok, ktorý vykazuje tak zásadné formálne a vecné nedostatky, nemožno považovať za dôkaz podporujúci tvrdenia žalobkyne ohľadom zodpovednosti žalovanej za utrpenú nemajetkovú ujmu. Navyiac, ak v priamom rozpore so zisteniami znalca sú tu závery, ku ktorým dospel úrad ako kontrolný orgán v rámci právoplatného rozhodnutia. Napriek tomu, že žalovaná odmieta svoju zodpovednosť za tvrdený neoprávnený zásah do súkromného a rodinného života žalobkyne, ohľadom výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je namieste poukázať skutočnosť, že pri jej určení mal súd vychádzať zo závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za akých k porušeniu práva malo dôjsť. Žalovaná, ako aj intervenient od začiatku konania namietali nepreukázanie citovej väzby medzi žalobkyňou a jej nebohým manželom, intenzitu ich vzťahu, ako aj primeranosť výšky požadovanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Napriek tomu sa žalobkyňa ani na jednom z pojednávaní osobne nevyjadrila k intenzite a rozsahu zásahu do jej osobnostných práv, ani nenavrholo vykonanie žiadneho dokazovania (napr. výsluch ďalších osôb, ktoré by jej tvrdenia podporili). Napriek tomu bol neoprávnený zásah popisovaný iba cestou jej právneho zástupcu, a to veľmi všeobecným konštatovaním, ktoré nijak bližšie neodôvodňovalo závažnosť tvrdenej ujmy k tomu, aby súd pristúpil k poslednej možnosti satisfakcie - peňažnému plneniu. Žalobkyňa v konaní nijako nepreukázala rozsah nepriaznivých následkov, ktoré jej mali v súvislosti s úmrtím manžela vzniknúť, ani harmonický vzťah s manželom. Nepovažovala za správny postup súdu, keď pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch nevzal do úvahy ani mieru zodpovednosti nebohému na škodlivom následku, nakoľko ju považoval za nepreukázanú. Nebohý bol už pri liečbe iných ochorení

nedisciplinovaný, keď z príloh k znaleckému posudku vyplýva, že práve podľa vyjadrenia žalobkyne bol v tomto ohľade neusmerniteľný a manipuloval s liekmi. Súd preto mal pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy postupovať podľa ust. § 441 Občianskeho zákonníka, resp. zväziť aplikáciu ust. § 415 Občianskeho zákonníka.

4. Proti rozsudku súdu prvej inštancie v časti vyhovenia žalobe a v závislom výroku o nároku na náhradu trov konania podal v zákonnej lehote odvolanie intervenient, ktorý navrhol rozsudok v napadnutých častiach zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Poukázal na tú skutočnosť, že v konaní nebola jednoznačne preukázaná príčinná súvislosť medzi porušením povinnosti zo strany žalovanej a vznikom poškodenia zdravia u zosnulého. Táto príčinná súvislosť jednoznačne nebola preukázaná šetrením Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou a taktiež jednoznačne nevyplýva ani zo znaleckého posudku vypracovaného MUDr. Zdenkom Salmášom. V predmetnom znaleckom posudku absentuje nejaké logické odôvodnenie, na základe ktorého znalec dospel k názoru, že v danom prípade je daná zodpovednosť žalovanej. Mal za to, že bolo povinnosťou žalobkyne v konaní preukázať, že príčinná súvislosť je v danom prípade bezpečne preukázaná a nie iba pravdepodobná. Poukázal tiež na tú skutočnosť, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch zo strany žalobkyne nebol daný ani z toho dôvodu, že žalobkyňa ako osoba, do ktorej osobnostných práv malo byť zasiahnuté, žiadnym spôsobom neopísala tento zásah. Skutočnosti tvrdené právnym zástupcom v žalobe ohľadom zásahu do osobnostných práv žalobkyne majú podľa názoru odvolateľa silu skutkových tvrdení, ktoré však v konaní pred súdom prvej inštancie neboli preukázané relevantnými dôkazmi. Mal za to, že žalobkyňa neuniesla v tomto smere dôkazné bremeno. Mal za to, že súd sa taktiež nesprávne vypořiadal s náhradou trov konania. Nesúhlasil s odôvodnením súdu prvej inštancie, že dôvodom hodným osobitného zreteľa vo vzťahu k späťvzatiu žaloby v rozsahu 30.000 eur je skutočnosť, že žalobkyňa bola čo do základu nároku úspešná a výška závisela od úvahy súdu, preto aj v prípade, ak by žalobkyňa žalobu nevzala čiastočne späť a zotrvala by na pôvodnej žalovanej sume, nebola by pomerne neúspešná, preto jej súd priznal nároku na náhradu trov konania v celom rozsahu. S takýmto odôvodnením nesúhlasil, nakoľko aj dôvodom späťvzatia žaloby v časti 30.000 eur bola predsa tá skutočnosť, že aj samotná žalobkyňa si bola vedomá, že v tejto časti je žaloba nadhodnotená, čo bolo jediným dôvodom čiastočného späťvzatia. Zastavenie konania v časti 30.000 eur je výlučnou procesnou zodpovednosťou žalobkyne, a preto je povinná znášať náhradu trov konania voči žalovanej a intervenientovi v súlade s ustanovením § 256 ods. 1 CSP. Vo zvyšnej časti mal súd postupovať v súlade s § 255 ods. 1 CSP, pričom sa nestotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že žalobkyňa by mala mať nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu z dôvodu, že výška priznanej náhrady závisela od úvahy súdu. Bolo procesnou zodpovednosťou žalobkyne zväziť dôvodnosť uplatňovanej sumy, a preto aj čiastočný neúspech v konaní sa musí prejavovať na náhrade trov konania v tom smere, že nakoľko je žalobkyňa v časti 25.000 eur neúspešná, má byť náhrada trov konania priznaná žalovanej a intervenientovi.

5. K odvolaniam sa písomne vyjadrila žalobkyňa, ktorá navrhla rozsudok v napadnutých častiach z dôvodu vecnej správnosti potvrdiť. Uviedla, že Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou vo svojom rozhodnutí a rovnako aj znalec MUDr. Zdenko Salmáš vo svojom znaleckom posudku konštatovali, že zdravotná starostlivosť zo strany žalovanej nebola jej manželovi poskytnutá správne. Pritom povinnosťou žalovanej bolo zasiahnuť do priebehu ochorenia pacienta plnením si svojich povinností podľa § 4 ods. 3 zákona č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti tak, aby mu poskytla zdravotnú starostlivosť správne, teda vykonala všetky zdravotné výkony na správne určenie choroby so zabezpečením včasnej a účinnej liečby s cieľom uzdravenia, alebo zlepšenia stavu pri zohľadnení súčasných poznatkov lekárskej vedy. Žalovaná si túto svoju povinnosť nesplnila, pričom je nepochybné, že pri dodržaní štandardných postupov, t.j. najmä správnym vyhodnotením laboratórnych výsledkov a objektívneho stavu pacienta a následným včasným nasadením antibiotík na liečbu zápalu na hornej končatine a pľúcach, žalovaná mohla odvrátiť úmrtie pacienta, resp. zvýšiť jeho šance na prežitie. Ona v rámci konania uniesla dôkazné bremeno, nakoľko prostredníctvom znaleckého posudku preukázala, že nesprávne poskytnutá zdravotná starostlivosť žalovanou bola podstatnou skutočnosťou, ktorá viedla k úmrtiu jej manžela. Naproti tomu žalovaná, ako aj intervenient neuniesli dôkazné bremeno na preukázanie svojich tvrdení, nakoľko nepredložili dôkazy, ktoré by odborné závery znalca podporujúce tvrdenia žalobkyne akokoľvek spochybnili. K napadnutému výroku o trovách konania žalobkyňa poukázala na to, že zásada úspechu vo veci sa uplatňuje aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu, ako je tomu aj v tomto prípade. V takomto prípade je rozhodujúce to, či súd vyhovel základu nároku žaloby, t.j. či do práva žalobkyne bolo zasiahnuté alebo nie. Vzhľadom na to, že žalobkyňa bola priznaná aspoň časť uplatneného nároku, ktorého priznanú výšku na základe úvahy

súdu nemôže žalobkyňa objektívne dopredu predvídať, považuje sa za úspešnú stranu sporu, ktorá má voči žalovanej strane nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

6. K odvolaniu intervenienta sa písomne vyjadrila žalovaná, ktorá sa v celom rozsahu stotožnila s uvádzanými tvrdeniami intervenienta a v ďalšom odkázala na obsah ňou podaného odvolania, ako aj všetky doterajšie tak písomné, ako aj ústne vyjadrenia.

7. K vyjadreniu žalobkyne zaslala písomné stanovisko žalovaná, v ktorom odkázala na svoje doterajšie tak písomné, ako aj ústne vyjadrenia. Nesúhlasila s tvrdením žalobkyne, že žalovaná neuniesla v konaní dôkazné bremeno, keď nepredložila dôkazy, ktorými by akokoľvek spochybnila odborné závery, ku ktorým dospel znalec MUDr. Zdenko Salmáš. V tejto súvislosti uviedla, že samotný obsah znaleckého posudku obsahuje zmätočné a nesúrodé konštatovania, čím znalec sám spochybnil relevantnosť záverov, ku ktorým v posudku dospel. Ďalšia pochybnosť o správnosti týchto záverov pramení práve z vykonaného dohľadu úradom, k čomu predložila dôkaz sama žalobkyňa, čím spochybnila ňou predložený iný dôkaz.

8. Krajský súd v Tmave ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolanie podali včas oprávnené osoby (§ 359, § 360 a § 362 ods. 1 CSP), proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (§ 355 ods. 1 CSP), postupom bez nariadenia ústneho odvolacieho pojednávania preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie mu predchádzajúce v medziach daných rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379 a § 380 CSP) a dospel k záveru, že odvolanie žalovanej a intervenienta nie je dôvodné, pretože rozsudok súdu prvej inštancie je v napadnutých častiach vecne správny.

9. Predmetom konania vedeného na súde prvej inštancie pod sp. zn. 27C/13/2017 bola náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 60.000 eur. Rozsudkom napadnutým odvolaním súd prvej inštancie konanie v časti istiny 30.000 eur zastavil (výrok I.), žalovanej uložil zaplatiť žalobkyňi sumu 5.000 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku (výrok II.) a vo zvyšku žalobu zamietol (výrok III.). O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol tak, že žalobkyňi priznal voči žalovanej nároku na náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok IV.).

10. Predmetom odvolacieho konania je preskúmanie správnosti postupu a rozsudku súdu prvej inštancie v časti zamietnutia žaloby vo zvyšku a v závislom výroku o nároku na náhradu trov konania.

11. Odvolatelia odvolania odôvodnili v podstate tým, že súd prvej inštancie na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam (§ 365 ods. 1 písm. f/ CSP) a napadnutý rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 365 ods. 1 písm. h/ CSP). Odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. f) CSP je daný, ak výsledok hodnotenia dôkazov súdom prvej inštancie nezodpovedá postupu vyplývajúcejmu z ust. § 191 CSP, pretože súd zobral do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov strán sporu nevyplývali, ani inak nevyšli počas konania najavo, alebo súd nezohľadnil rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané a vyšli počas konania najavo, alebo v hodnotení dôkazov, prípadne poznatkov, ktoré vyplynuli z prednesov strán, alebo vyšli najavo inak, z hľadiska ich závažnosti (dôležitosti), zákonnosti, pravdivosti a vierohodnosti je logický rozpor, alebo ktorého odporujú ust. § 195 až 210 CSP. Odvolací dôvod v zmysle § 365 ods. 1 písm. h) CSP je daný, ak súd prvej inštancie posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo právnu normu, síce správne určenú, nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

12. Zásada voľného hodnotenia dôkazov vyjadruje, že záver, ktorý si sudca urobí o pravdivosti, či nepravdivosti tvrdených skutočností, vzhľadom na poznatky získané z vykonaných dôkazov, je vecou vnútorného sudcovho presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Z tejto zásady vyplýva, že na nesprávnosť hodnotenia dôkazov možno usudzovať len zo spôsobu, akým súd hodnotenie vykonal. Ak nemožno v tomto smere vyčítať súdu žiadne pochybenia (napr. že výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedá pravidlám logického myslenia, alebo že súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov nevyplývali alebo opomenul rozhodné skutočnosti, ktoré vyšli v konaní najavo), potom nie je ani možné polemizovať s jeho skutkovými závermi.

13. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie vykonal dostatočné dokazovanie za účelom zistenia skutkového stavu, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam,

výsledok hodnotenia dôkazov zodpovedal postupu vyplývajúcemu z ust. § 191 CSP, pretože súd zobral do úvahy len skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov, prednesov strán sporu vyplynuli, zohľadnil rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané a vyšli počas konania najavo a výsledok hodnotenia dôkazov zodpovedá pravidlám logického myslenia. V odôvodnení svojho rozsudku súd prvej inštancie jasne a výstižne vysvetlil, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, teda odôvodnenie napadnutého rozhodnutia má všetky atribúty vyžadované ust. § 220 ods. 2 CSP a nemožno mu nič vyčítať.

14. Pokiaľ odvolateľ namietal, že napadnutý rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, tak v tomto smere žiadnym spôsobom nešpecifikoval, v čom by malo nesprávne právne posúdenie spočívať.

15. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie vec správne právne posúdil, použil správne právne predpisy a tieto i správne vyložil a na daný skutkový stav správne aplikoval.

16. Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

17. Podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

18. Obsah práva na spravodlivý súdny proces nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri ich uplatňovaní, obsahom tohto práva je i relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Do práva na spravodlivý súdny proces nepatrí právo strany sporu, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV.ÚS 252/2004).

19. Právo na spravodlivý súdny proces neznamená ani právo na to, aby bola strana sporu pred všeobecným súdom úspešná, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami a právnymi názormi (I.ÚS 50/2004).

20. Do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd nepatrí ani právo strany vyjadrovať k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov, resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných predpisov, ktorý predkladá strana (I.ÚS 97/1997, II.ÚS 3/1997, II.ÚS 251/2003).

21. Pretože odvolací súd v celom rozsahu preberá súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, ktorý vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom pre posúdenie žalobou uplatneného nároku, jeho výsledky jednotlivo i vo vzájomných súvislostiach správne vyhodnotil a napokon dospel k správnym skutkovým záverom, pokiaľ ide o skutočnosti právne rozhodné pre posúdenie žalobou uplatnených nárokov, a pretože odvolací súd v celom rozsahu zdieľa i právne závery prvoinštančného súdu vo veci, ktorý na vec aplikoval správne hmotno-právne ustanovenia a tieto v súvislosti s danou vecou i správne vyložil, s poukazom na ust. § 387 ods. 2 CSP odvolací súd už iba odkazuje na správne a presvedčivé písomné vyhotovenie rozsudku.

22. Fyzická osoba má podľa § 11 Občianskeho zákonníka právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, či občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Ak určité konanie vykazuje zákonné znaky zásahu do chránených osobnostných práv, má fyzická osoba právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov, a aby jej bolo poskytnuté primerané zadostučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadostučinenie podľa tohto ustanovenia najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Výšku náhrady určí súd

s prihladením na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (§ 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (t.j. materiálnej satisfakcie) je vždy, v závislosti na individuálnych okolnostiach prípadu, existencia závažnej ujmy. Za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky, považuje za ujmu značnú. Pritom však nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase (v tej istej situácii prípadne spoločenskom postavení a pod.) vnímala aj každá iná fyzická osoba. Z toho vyplýva, že predpokladom úspešného uplatnenia práva na ochranu osobnosti je, že došlo k neoprávnenému zásahu a že tento zásah bol objektívne spôsobilý prívodiť ujmu na chránených osobnostných právach. Tieto náležitosti musia byť súčasne splnené, aby vznikol právny vzťah, obsahom ktorého je na jednej strane právo domáhať sa ochrany podľa § 11 Občianskeho zákonníka, a na druhej strane povinnosť znášať sankcie uložené súdom. Účastníkom, ktorý je v rámci tohto právneho vzťahu nositeľom uvedeného oprávnenia, je fyzická osoba, do osobnostných práv ktorej bolo zasiahnuté. Účastníkom, ktorý je nositeľom povinnosti upustiť od neoprávnených zásahom do práva na ochranu osobnosti alebo odstrániť následky zásahov, alebo poskytnúť primerané zadosťučinenie, je vždy tá fyzická (alebo právnická) osoba, ktorá sa dopustila určitého konania neoprávnene zasahujúceho do osobnostných práv (porovnaj rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 71/2014 a 3 Cdo 224/2018).

23. Podľa názoru odvolacieho súdu z vykonaného dokazovania vyplynulo a súd prvej inštancie dospel k správny záverom, že došlo k neoprávnenému zásahu a tento zásah je objektívne spôsobilý prívodiť ujmu na chránených osobnostných právach žalobkyne. Z vykonaného dokazovania celkom jednoznačne vyplynulo, že zdravotná starostlivosť manželovi žalobkyne nebola poskytnutá správne, v dôsledku čoho došlo k jeho úmrtiu a vzhľadom na to i k zásahu do osobnostných práv žalobkyne. Pokiaľ žalovaná a intervenient spochybovali závery žalobkyňou predloženého znaleckého posudku MUDr. Zdenka Salmáša, ktorý vzhľadom na absenciu doložky v zmysle § 209 ods. 2 CSP možno považovať za vyjadrenie odborne spôsobilej osoby v zmysle § 206 CSP, mali možnosť v spore predložiť iné odborné vyjadrenie, prípadne súkromný znalecký posudok, ktorým by preukázali svoje tvrdenia o nedostatku príčinnej súvislosti medzi porušením právnej povinnosti a úmrtím manžela žalobkyne. Za týmto účelom žalovaná síce požiadala o odročenie pojednávania, na základe čoho jej i súd prvej inštancie vyhovel, následne však žalovaná uviedla, že netrvá na vykonaní uvedeného dôkazu.

24. Aj podľa názoru odvolacieho súdu tak z Oznámenia o výsledku prešetrenia podnetu Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, ako aj predloženého znaleckého posudku MUDr. Zdenka Salmáša vyplýva, že zdravotná starostlivosť manželovi žalobkyne nebola zo strany žalovanej počas jeho prvej hospitalizácie poskytnutá správne. V podrobnostiach odvolací súd odkazuje na odôvodnenie napadnutého rozsudku, konkrétne body 24. až 26., v ktorom sa súd prvej inštancie dostatočným spôsobom zaoberal uplatnenými námietkami zo strany žalovanej a intervenienta. Rovnako sa odvolací súd stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie, že v konaní nebolo preukázané, že by sa manžel žalobkyne podieľal na zhoršení svojho zdravotného stavu, nakoľko žalovaná a intervenient svoje tvrdenia ničím nepodložili a z predložených dôkazov takýto záver nevyplýva.

25. Správny bol záver súdu prvej inštancie, že žalovaná dodržaním štandardných postupov, t.j. najmä správny vyhodnotením laboratórnych výsledkov a objektívneho stavu pacienta a následným včasným nasadením antibiotík na liečbu zápalu na hornej končatine a pľúcach, mohla odvrátiť úmrtie pacienta, resp. zvýšiť jeho šance na prežitie. Keďže tak neurobila a následne došlo k úmrtiu manžela žalobkyne, svojou nečinnosťou bolo nezvratným spôsobom porušené právo žalobkyne na rodinný život.

26. Odvolatelia ďalej v odvolaniach namietli, že žalobkyňa nepreukázala citovú väzbu medzi ňou a zomrelým manželom, intenzitu ich vzťahu, ako aj primeranosť výšky požadovanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, nakoľko neoprávnený zásah bol popisovaný iba cestou jej právneho zástupcu, a to veľmi všeobecným konštatovaním.

27. Žalobkyňa v žalobe uviedla podstatné a rozhodujúce skutkové tvrdenia opisujúce zásah do jej práva na ochranu súkromia a rodinného života. Žalovaná vo svojom vyjadrení k žalobe sa vyjadřila len k výške žalovanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorú s poukazom na rozhodovaciu prax súdov považovala za neprimerane vysokú. Žiadnym spôsobom však nespochybnila skutkové tvrdenia žalobkyne popisujúce zásah do jej osobnostných práv.

28. Podľa § 151 ods. 1 CSP, skutkové tvrdenia strany, ktoré protistrana výslovne nepoprela, sa považujú za nesporné.

29. Podľa § 151 ods. 2 CSP, ak strana poprie skutkové tvrdenia, ktoré sa týkajú jej konania alebo vnímania, uvedenie vlastné tvrdenia o predmetných skutkových okolnostiach, inak je popretie neúčinné.

30. S prihliadnutím na uvedené bol odvolací súd toho názoru, že skutkové tvrdenia žalobkyne neboli zo strany žalovanej účinne popreté, a teda súd z nich mohol v zmysle § 186 ods. 2 CSP vychádzať bez toho, aby ich bolo potrebné ďalej preukazovať. Na pojednávaní dňa 21.03.2018 súd prvej inštancie v zmysle § 181 ods. 2 CSP s prihliadnutím na uvedené uviedol svoje predbežné právne posúdenie veci tak, že ide o ochranu osobnosti a nemajetkovú ujmu, pričom žaloba je dôvodná čo do základu, avšak nie v navrhovanej výške nemajetkovej ujmy, na základe čoho právny zástupca žalobkyne uviedol, že nemá žiadne návrhy na doplnenie dokazovania, ak súd považuje za nesporné, že je žaloba čo do základu dôvodná.

31. Odvolací súd považoval za správnu i výšku primeranej náhrady nemajetkovej ujmy ustálenú súdom prvej inštancie, pričom v podrobnostiach odvolací súd poukazuje na odôvodnenie napadnutého rozsudku, najmä body 29. až 34. Odôvodnenia (§ 387 ods. 2 CSP).

32. Za správne považoval odvolací súd i rozhodnutie súdu prvej inštancie v časti nároku na náhradu trov konania, keď súd prvej inštancie správne zohľadnil, že v danom prípade ide o spor, v ktorom výška plnenia závisí od úvahy súdu, čo bolo zohľadňované i za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (§ 142 ods. 3 O.s.p.), a čo sa premietlo i do vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, konkrétne do ust. § 10 ods. 8 vyhlášky, v ktorom sa určuje výška tarifnej odmeny za úkon právnej služby bez ohľadu na výšku požadovanej nemajetkovej ujmy. V podrobnostiach odvolací súd odkazuje na odôvodnenie napadnutého rozsudku (bod 38.).

33. Odvolací súd ani s prihliadnutím na odvolacie argumenty nenachádza dôvod, pre ktorý by sa mal od záverov prvoinštančného súdu odchýliť a nemôže preto dať za pravdu odvolateľom. Z dôvodu, že odvolacie dôvody neboli opodstatnené a neboli zistené ani žiadne nedostatky v postupe súdu prvej inštancie, na ktoré by mal odvolací súd prihliadnuť z tzv. úradnej povinnosti (§ 380 ods. 2 CSP), preto rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých častiach z dôvodu vecnej správnosti potvrdil (§ 387 ods. 1 CSP).

34. V odvolacom konaní plne úspešnej žalobkyne odvolací súd priznal podľa § 396 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu, o výške ktorej rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

35. Senát odvolacieho súdu tento rozsudok prijal pomerom hlasov 3:0, teda jednohlasne.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je podľa § 421 CSP prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP). V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP).